

Änglahunden och Ask marknad

Musik och sång är en viktig del i våra liv. Musiken har en förmåga att påverka oss människor och våra känslor på ett starkt sätt. Såväl klassisk som populärmusik. Hur musik skapas och blir till är säkerligen väldigt skiftande. Hur kommer inspirationen till kompositörerna? Kan en enkel fråga om livet efter detta, bli till en älskad sång?

I Skåne började på 80-talet en trubadur och sångare vid namn Hasse Andersson bli välkänd. Några av hans egna låtar spelades ofta i lokalradion. Bl.a. Dans på Vejby ängar och Skomagare Anton. Eftersom han bott i det lilla samhället Kvinnaböske på Bjärehalvön, så blev det naturligt att kalla sig Hasse Kvinnaböske Andersson. Han turnerade runt på den skånska landsbygden och hans countrypåverkade låtar blev snart populära hos den skånska publiken.

I Ask fanns en fotbollsplan som inte längre användes för sitt ändamål eftersom samhällets fotbollslag (IF Konga-Ask) lagts ner och gått upp i Röstånga IS sedan några år. Här drev man under ett antal år en marknad. För att locka folk så engagerade man olika artister som framträdde på ett lastbilsflak. Och just detta år – 1982 – hade man lyckats engagera Hasse Kvinnaböske Andersson. Enligt hörsägen hade han varit tveksam till framträdandet eftersom arrangören prutat väl mycket på gaget. Men Hasse kom och spelade sina då egenkomponerade låtar till en förtjust åskådarskara. I publiken stod en nybliven röstångabo och lyssnade intresserat. Efter konserten satte han sig i gräset bredvid lastbilen tillsammans med sin lilla hund.

När konserten var över passerade Hasse han mannen i gräset. Man började prata och plötsligt ställer mannen en fråga till Hasse: "Tror du man får ta med sig hunden in i himlen?" Och han syftade på sin egen lilla hund. Vad svaret blev är oklart men frågan kunde inte lämna Hasse någon ro. Väl hemma vid köksbordet blev både text och musik till. Och resultatet blev "Änglahund". En sång som gick raka vägen in i svenska folkets hjärtan och blev Hasse Anderssons signum. En s.k. evergreen som kommer att leva vidare i många år tack vare en medryckande melodi, en älskad trubadur, men även tack vare en enkel fråga om livet efter detta, ställd på Ask Marknad. Och det är nog få svenskar som inte kan refrängen:

*Får man ta hunden med sej in i himlen
Han är snäll och han har vart en riktig vän
Han e klok o fin o skatten e betald
Får man det du speleman då blir jag glad*

Det berättas att sången diskuterades vid ett biskopsmöte, där de kyrkliga ledarna förundrades över hur en världslig visa om livet efter detta kunde få tusentals att lyssna, medan prästerna i kyrkan hade svårt att dra folk trots att man tog upp samma fråga.

Vem var då röstångabon som ställde frågan till Hasse Andersson? Hans namn var Gunnar Ingvar Alm. Han kom till Röstånga 1980 och hyrde en lägenhet på översta våningen i HSB:s hus Odensjögården. Han var relativt kort till växten 162 cm. Och så hade han en hund som han gjorde dagliga långa promenader med. Allt

under det han ömsom dansade och vislade sig fram. Vid högtidliga tillfällen eller då han tagit sig några stärkande droppar så ljöd sången över omgivningen. Med åren blev promenaderna kortare och kortare p g a ohälsa och han dog 1997. Det sista året kunde han inte klara sina affärer och jag blev som god man behjälplig med detta, liksom att uppfylla hans sista önskan att bli begravd vid sidan om sin avlidna hustru på Skogskyrkogården i Göteborg.

Historien om Ingvar Alm och hans fråga som hjälpte Hasse Andersson att skapa Änglahunden, kunde ha slutat här. Om jag inte efter några år fått ett paket innehållande en dramatisk bok "Krigsseglare" med Ingvar Alms namn i förgyllda bokstäver på omslaget. Boken var skriven på uppdrag av Regeringen till åminnelse av alla de svenska sjömän som med fara för sina liv seglade under 2.a världskriget, och där omkring 2000 miste livet.

Jag beslöt mig därför att försöka ta reda på lite mer om Ingvars äventyr till sjöss. Efter samtal med en av bokens författare, Torbjörn Dalnäs, fick jag tips om att kontakta Landsarkivet i Göteborg, där det gamla Sjömansregistret förvaras. Det dröjde inte många dagar innan jag fick kopia på registret med uppgift om alla de 32 fartyg som Ingvar Alm mönstrat på mellan åren 1939-1969. Och det började verkligen dramatiskt.

Den 9 december 1939 mönstrar Ingvar på ångfartyget Osmed i Helsingborg som jungman. Han var då 21 år. Andra världskriget hade några månader tidigare brutit ut.

Historik

Ångfartyget Osmed byggdes i England 1903 och hette då Mineral. Fartyget hade under tiden fram till 1939 en minst sagt otursförföljd historia.

1914 grundstötte hon i Stockholms skärgård
1916 pårändes hon av den engelske ångaren Nevisbrook.

1917 fick hon ett hål i sidan av tankångaren War Nizems propeller.

1929 kolliderade hon i Engelska kanalen med den tyska ångaren Dione,

1931 kolliderade hon med den norska ångaren Heron och slutligen

Osmed. Photo courtesy of Sjöhistoriska Museet, Stockholm

1935 med den engelska ångaren Westmoor.

Torpederingen

Första resan för Ingvar med Osmed gick till Halmstad. Där mönstrade han om till lämpare. Fartyget avseglade nu till Blyth i England. Återresan med en last av kol skulle till Halmstad och man hade sällskap av s/s Liana för att kunna bistå varandra om något oförutsett skulle inträffa på resan. Klockan 20.05 den 16 februari 1940 hörde man ett fruktansvärt brak från Liana, som gick på ett par kabellängders avstånd. Befälhavaren på Osmed stoppade maskinerna och kommenderade – Alle man på däck! Därpå gjorde man babords livbåt klar för att kunna undsätta Lianas besättning. Plötsligt skyntades konturen av en ubåt och ögonblicket efteråt exploderade en torped midskepps på Osmed. Ångaren klövs och började genast sjunka. De män som inte omedelbart hade dödats vid explosionen, slungades ut i vattnet. Osmed sjönk inom en halv minut. Sedan Osmed försvunnit under vattenytan lyckades sex man, en av dem Ingvar, ta sig upp i livbåten, som drev med kölen i vädret, och två andra män räddade sig upp på en flotte. En av de sex männen på livbåtens köl släppte under natten taget och försvann i mörkret. Vid 09:00-tiden på morgonen räddades de fem männen efter en natts oerhörda ansträngningar i det iskalla vattnet av några trålare. Samma trålare räddade även de två männen från Osmeds flotte och de överlevande från Liana. Osmed och Liana gick till botten 20 nautiska mil nordväst från Kinnaird Head. Det var en fasansfull olycksnacht på Nordsjön. Inom ett begränsat område och under loppet av 20 minuter sänktes fyra fartyg: Liana med 10 omkomna, Osmed med 13, den danska ångaren Rhone med 9, och Sleipner med 13 omkomna.

Det dröjde ett och halvt år innan Ingvar Alm mönstrade på ett nytt fartyg. Och han seglade med olika fartyg. Det rörde sig om fartyg som gick innanför spärren, företrädesvis på den så kallade malmfarten. Men 1948 mönstrar han

på ett fartyg med destination Sydney i Australien. Där kom han att stanna i sex år. Men hemlängtan blev för svår och han återvände till Sverige för att därefter mönstra på olika båtar i Nordsjöfart. Vid en landpermission träffar han en flicka och den 1 mars 1958 gifter dom sig. Ingvar stannar nu iland. Men lyckan blir kortvarig. Hans fru avlider 1962 vid 40 års ålder. Efter ytterligare några år till sjöss mönstrar Ingvar av för gott 1969, 51 år gammal.

När Ingvar 1980 flyttar till Röstånga har han ett äventyrligt liv bakom sig. Varför han valde att flytta till Röstånga kan vi bara spekulera om. Kanske var det för att han som född och upp-vuxen i Bjuv varit på utflykt i Nackarpsdalen. Och kanske var det för att han, som genom ett under undkommit en torpedering, som gjorde att han säkert ofta reflekterade om livet efter detta. Men han ställde en berättigad fråga och gav inspiration till vår folkkäre trubadur Hasse Andersson och tillkomsten av Änglahund. Vem vet, kanske har han återförenats med sin älskade hund? Och kanske minns de tillsammans den gången år 1982 på Ask Marknad. Det var sommar, det var guld och gröna skogar.

Ask marknad. Enligt en tablå över marknadshandeln i Skåne 1780 fanns en marknad i Ask i Onsjö härad upptagen den 18 april. Den upptas som enskild marknad för Hälsingborg, vilket innebar att den inte fick besökas av andra städers borgare. Det som idkades handel med i Ask var "handtvärksamma och små handelsvaror av Krämare af Landtmanna varor, timmer, bräder, trä och wictualie waror och linwäfnader, all slags Wäfnad, Talg, Smör och Ost, Träkäril, Träskor, Bastrep. Någon handel med hästar och boskap förekom inte i Ask. Ask marknad hölls normalt den 18 april. Marknaden i Ask tycks ha upphört under 1880-talet eller tidigare.

Hundskatt var en mellan 1923-1998 i Sverige uttagen skatt för hundar äldre än tre månader. En del hundar undantogs dock från skatten, bland annat de hundar som användes inom renskötseln av samer, av forskare som försöksdjur, av försvarsmakten, räddningstjänsten, polisväsendet eller tullverket eller som ledarhund av synskadade.

Lämpare: Besättningsman med uppgift att forsla fram kol till pannrummet.

Lennart Lundberg